

Interpellationssvar. Buller i skolmiljö

Lars Engelbrektsson (SD) har riktat en interpellation till mig som ordförande för barn- och utbildningsnämnden gällande buller i skolmiljö. Nedan följer svar på interpellantens frågor.

1. *Vilka konkreta åtgärder har barn- och utbildningsnämnden vidtagit för att minska buller i skolmiljön på Gotland?*

- *Finns det pågående projekt eller planer för att förbättra akustiken i skolorna?*

Barn- och utbildningsnämnden och utbildnings- och arbetslivsförvaltningen arbetar kontinuerligt med att säkerställa en god ljudmiljö i skolor och lokaler genom regelbundet underhåll och nybyggnation.

I samband med periodiskt underhåll planeras och utformas funktionella och ändamålsenliga utrymmen, såsom gruppum och andra pedagogiskt anpassade lärmiljöer, för att främja en optimal arbetsmiljö för både elever och personal.

Detta inkluderar installation av ljudabsorberande golv och tak enligt Boverkets byggregler och riktlinjer för att uppfylla lagkrav. Där bristande ljudmiljö identifieras vidtas åtgärder för att förbättra den, med hjälp av auktoriserade ljudtekniker för att utforma lösningar såsom ljudabsorberande möbler, textil, akustikplattor och fristående akustiskärmar för att skapa bättre rumsmiljö och ljudnivåer.

- *Vilka tekniska och organisatoriska lösningar implementeras för att reducera buller i klassrum och gemensamma utrymmen?*

För att minska buller i klassrum och gemensamma utrymmen kan både tekniska och organisatoriska lösningar användas. Detta avgörs utifrån lokalernas beskaffenhet och tillgänglig budget, vilket innebär att möjliga åtgärder varierar från fall till fall. Men exempel på detta är:

- Installation av ljudabsorberande golvbeläggningar, takplattor och väggpaneler för att dämpa ljudnivåerna och förbättra akustiken i klassrum och gemensamma utrymmen.
- Användning av akustikplattor, fristående akustiskärmar och textilier som gardiner och mattor som bidrar till att skapa en mer dämpad ljudmiljö.
- Om möjligt utforma lärmiljöer, såsom gruppum och tysta arbetsytor för att skapa en ljudmiljö som ger bättre förutsättningar för koncentration och grupparbete.
- Tillsammans med teknikförvaltningen se över ventilationssystem för att minimera störande bakgrundsljud.

- Dämpa dörrljud genom att använda mjuka stängare på dörrar eller dörrmattor för att minska slamrande ljud.
- Se över möjligheten att placera ut ljudabsorberande möbler och skärmar för att dämpa ljudspridning.

2. *Hur arbetar skolorna på Gotland med att skapa lugnare och mer strukturerade miljöer för att främja elevers hälsa och lärande?*

- *Vilka strategier och åtgärder används för att minska buller under lektioner och raster?*

I grundskolans systematiska kvalitetsarbete är arbetsro och trivsel ett utpekat område. Lärare har många redskap att använda för att skapa lugn. Tydlig planering för dagen, tydlig start och avslut på lektioner. Flertalet skolor jobbar med PAX i lägre åldrar, vilket är en metod som bygger på att skapa bra klassrumsklimat. PAX är ett arbetssätt för att skapa klassrum präglade av lugn, trygghet, glädje och studiero.

PAX lägger en bas av förutsägbarhet, tydlighet, uppmuntran och möjlighet att öva på färdigheter i klassrummet, som gynnar alla barn. Grundprinciperna i PAX handlar om att skapa tydliga gemensamma förväntningar på varandra i klassrummet och jobba med lekfulla sätt att visa uppskattning när man lever upp till de gemensamma förväntningarna. Det är ett främjande arbetssätt som syftar till att förbättra klassrumssituationen för alla elever, och kompletterar andra insatser för barn i behov av särskilt stöd.

PAX-metoden har visat sig vara effektiv för att:

- Minska störningar och bråk i klassrummet.
- Främja koncentration och engagemang i undervisningen.
- Stärka elevernas sociala färdigheter och emotionella välbefinnande.

För att minska och hantera buller kan lärare och skolpersonal använda en rad strategier, både genom att fysiskt förändra miljön och genom beteendemässiga och pedagogiska metoder. Exempelvis:

- Skapa tydliga rutiner för hur elever ska röra sig och bete sig i klassrummet för att minimera störande ljud, t.ex. regler för att sitta stilla, röra sig tyst och prata lugnt.
- Använda korta pauser för att låta eleverna röra sig eller utföra en aktivitet som kan frigöra energi på ett organiserat sätt, för att minska behovet av att prata eller röra sig under undervisningen.
- Tillhandahålla hörselskydd eller hörlurar för elever som är känsliga för ljud eller har svårt att fokusera.
- Installera ljudmätare som visar ljudnivån visuellt, så att eleverna kan bli medvetna och självreglera sitt beteende.

- Skapa tysta zoner eller studierum som är fria från buller, där elever kan arbeta koncentrerat utan att störas.
  - Arbeta för att även lärarnas arbetsrum och mötesplatser är ljudisolerade för att undvika onödig störning när man förbereder lektioner eller har möten.
  - Planera schema så att högljudda aktiviteter, som idrott, musik eller grupparbeten, hålls åtskilda från tysta aktiviteter, både i tid och rum.
- *Hur involveras lärare och skolpersonal i arbetet med att skapa en bättre ljudmiljö?*

Arbete med tillgängliga lärmiljöer som påbörjades 2017 har nu pågått under ett flertal år, och ett särskilt projekt genomfördes med stöd av Specialpedagogiska skolmyndigheten under 2018-2020.

Satsningar har gjorts både på den fysiska och på den pedagogiska miljön och kompetensutvecklingsinsatser har genomförts. Skolorna har gjort självvärderingar av hur väl de når upp till tillgängliga lärmiljöer och anpassat miljön efter de utvecklingsområden man identifierat.

Tillgängliga lärmiljöer innebär utbildningsmiljöer som är utformade för att vara inkluderande och tillgängliga för alla elever, oavsett fysiska, kognitiva, sociala eller emotionella förutsättningar. Målet är att varje elev ska kunna delta och lära på bästa möjliga sätt, utan hinder relaterade till miljön eller undervisningsmetoderna.

Projektet har sett följande förväntade resultat och arbetet har fortsatt i skolorna;

- Ökad kunskap och kännedom hos skolhuvudmannen kring vilket stöd skollära behöver för att skapa tillgängliga lärmiljöer för alla, med fokus på elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, samt vilka prioriteringar som behöver göras vad gäller resurs och kompetens.
- Ökad förmåga hos rektorer i förskola och skola att systematiskt kartlägga och utvärdera vilka åtgärder och anpassningar som behövs för att göra verksamheterna tillgängliga för alla elever inom det neuropsykiatriska området.
- En större generell kompetens hos enskilda pedagoger att anpassa undervisningen för alla elever med särskilt fokus på elever inom det neuropsykiatriska området.

3. *Hur säkerställer Barn- och utbildningsnämnden att skolorna på Gotland har tillräckliga resurser och kunskap för att hantera bullerproblematiken?*

- *Finns det utbildningsprogram och resurser för lärare och skolpersonal om hur man kan minska och hantera buller i skolmiljön?*

Se föregående fråga där tillgängliga lärmiljöer beskrivs.

Kontinuerlig utbildning och medvetenhet ligger alltid i skolledningens och lärares intresse. Rutiner implementeras för att utbilda personal och elever om hur man kan minska buller genom beteendeförändringar, till exempel genom att använda tysta områden och anpassa sitt eget beteende.

Hos barn- och elevhälsan finns hörselpedagog som kan hjälpa till om man har elever med uttalad hörselproblematik eller elever med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning som är ljudkänsliga.

- *Hur följer nämnden upp och utvärderar effekterna av de åtgärder som vidtas för att minska buller?*

Som framgår av ovanstående redogörelser så består arbetet kring buller i skolmiljö av en bred palett av åtgärder med varierande teknisk, organisatorisk, pedagogisk eller beteendemässig art och detaljnivå. Nämnden följer inte upp enskilda åtgärder utan uppföljningen sker på mer övergripande nivå.

Det som är avgörande är våra barns och elevers uppfattning av studiero i våra skolor. Återkommande enkätundersökningar görs med frågor kring elevernas uppfattning av trygghet, studiero, vålmående och så vidare. Detta görs både genom egna undersökningar och genom Skolverkets skolenkät. Resultat och rapporter kring dessa är återkommande på nämndens sammanträden. Likaså uppföljning av arbete och vidtagna åtgärder därutifrån.

4. *Hur tar Barn- och utbildningsnämnden hänsyn till behovet av bullerreducering för elever med NPF-diagnoser?*

- *Vilka särskilda anpassningar görs för att stödja elever med NPF som är extra känsliga för buller och störande ljud?*

Såsom har kunnat noteras i svaren på ovanstående frågor så är elever inom det neuropsykiatriska området av särskilt fokus, inte minst inom tillgängliga lärmiljöer, vilket är grundläggande och som har stärkt skolorna i arbetet med studiero och bättre ljudmiljöer.

Vid sidan av allt detta har elever inom det neuropsykiatriska området dessutom ofta tillgång till digitala verktyg och hörlurar för att kunna avskärma sig vid behov.

Mellersta Östersjön 2024-09-26

Oscar Lindster (S), ordförande barn- och utbildningsnämnden